

Huys Sleeburg

Over ridders, graven, landjonkers, dominees, boeren en burgers

De Sleeburg heeft een boeiend en dynamisch verleden. Het mysterieuze eiland met gracht is het oudste onderdeel. Mogelijk stamt dit uit de Keltische tijd en was het een rituele plek waar de Wor van Worsum woonde. In de middeleeuwen zou het een versterkte plaats, eerst van hout, later van metselsteen, geweest kunnen zijn. Anno 2009 is alleen een fundering nog te zien.

Al uit de 15de eeuw kennen we een ridder, n.l. Ant Pieck tot Sleeburg. In de 16de eeuw, gaat het adellijk bezit door een huwelijk over naar de familie Vijgh. Geertruida Vijgh, Gravin van Ubbergen en Vrouwe van Sleeburg, verkoopt de havezate Sleeburg in de 17de eeuw aan Jan van der Moelen, Heer van Druten en later ook van Overasselt, Schoonenborg en Sleeburg. De havezate Sleeburg omvat behalve de Sleeburg, ook de Heegt, de Poel en de Schuurgraaf met alle landerijen. Door zijn huwelijk met Mechteld van Randwijck komt daar nog een groot aantal Overasseltse bezittingen bij.

In de 18de eeuw komt de Sleeburg in handen van David ten Hove. In de 19de eeuw wordt Munter van Doorn eigenaar door zijn huwelijk met Wendela Eleonora ten Hove. In 1852 verkoopt Munter van Doorn al zijn Overasseltse bezittingen, waaronder de Sleeburg, bestaande uit de Grote Sleeburg (hoofdgebouwen) en de Kleine Sleeburg (arbeiderswoning). De nieuwe eigenaar is de familie Voorthuizen die een statig herenhuis laat bouwen. Het herenhuis wordt ook nog bewoond door de familie van Eldonk, maar in 1973 afgebroken door de familie van de Groes. De vroegere arbeiderswoning van de Sleeburg wordt verkocht aan de familie Gerrits.

Vandaag is van de vroegere Sleeburg vrijwel niets overgebleven. Van het adellijke bezit rest alleen het omgrachte eiland met zijn geheimen.

Inleiding

Wie de woningen aan de Sleeburgsestraat nrs. 5A, 5B en 7 passeert, kan niet vermoeden dat deze plek zo rijk is aan historie. Jammer genoeg vinden we van dat rijke verleden weinig meer terug. Alleen het eiland met gracht roept vragen op over het verre verleden. De geschiedenis van de Sleeburg is voor een deel nog onder de grond verborgen. De meeste informatie over het verleden is afkomstig uit oude akten.

In deze uitgave van de Werkgroep Historie Worsum wordt het verleden van de Sleeburg verteld.

Fig. 1: Gracht anno 2008

Prehistorie en Middeleeuwen

Het boek "Historie, Geografie en Genealogie van het Geslacht WOR" door H. van der Haven¹ werpt enig licht op de mogelijke vroegste ontstaanswijze van de gracht en eiland van de Sleeburg.

Fig. 2: Wim Theunissen (Kleine Sleenburg), Mies van de Groes (Grote Sleenburg) en Henk van der Haven, 25 oktober 2008

Henk van der Haven schildert het volgende beeld van de vroegste geschiedenis. Het is begonnen als een rituele plek van de Keltisch nederzetting Worsum waar de Wor of druide woonde. In de vroege middeleeuwen werd het een motteburcht, d.w.z. een houten woontoren omringd door een palissade van palen en een gracht. Het houten bouwsel was niet bestand tegen de brandschattende Vikingen die via de rivieren diep in het binnenland doordrongen. Zo hebben ze ook in 881 Nijmegen en omgeving geplunderd². Daarom werden de versterkte plaatsen later in steen opgetrokken.

Fig. 3: Funderingsresten

Archeologisch onderzoek kan nieuwe feiten aan het licht brengen die ons meer zekerheid geven over de oudste geschiedenis van de Sleenburg. Tot die tijd zullen we het moeten doen met gegevens uit schriftelijke bronnen. In de archieven verschijnen de eerste bewijzen van het bestaan van de Sleenburg pas in de 15de eeuw.

Op 30 augustus 1988 besluiten Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Heumen "de gracht en het daarbinnen gelegen eiland met funderingsresten" tot gemeentelijk monument te verklaren.

15de en 16de eeuw – familie Pieck

De oudste vermelding van een 'Heer van Sleenburg' vinden we in de 15de eeuw in de persoon van Arnt Pieck tot Sleenburg. Zelfs uit de 14de eeuw bestaat al een document waaruit blijkt dat een ridder Pieck bezittingen had op Worsum. Het document van 26 maart 1347 betreft "Ritter Hermann Pieck (Pyck)"³. De tekst luidt: "Vor Richter Otto v. Groesbeek und Gerichtsleuten Gottfr. v. Mekerem und Herm. v. Schonenberch verzichtet Hermann Pyck auf alle in Worssem gelegene Hofstätten mit ausnahme der Hofstätte van Gelis von Worsum und eines Hauses in Nymegen". Het is niet bekend waar Gelis von Worsum woonde. Was het misschien de Sleenburg?

Uit het huwelijk van Arnt Pieck met Agnes Sibertse van Kipshoven wordt omstreeks 1490 Siberta Arntse Pieck Van Sleenburg geboren. Deze Vrouwe van Sleenburg trouwt in 1511 met Derk Vijgh (1480-1535), de latere burgemeester van Nijmegen. Zo gaat de adellijke titel die was verbonden aan de Sleenburg van de familie Pieck over naar de familie Vijgh.

De naam Pieck zien we terug in enkele veldnamen, n.l. *Piecken Halle* vrouw en *de Piecken*. Deze komen voor in een leenakte van 1677 (zie verder). Het zijn 'campen' aan de Spellingsestraat. Andre van Zuijlen⁴ legt een verband met Hille, Frau von Schonenberg. Dit lijkt onjuist nu we weten dat de familie Pieck hier bezittingen had.

17de eeuw – familie Vijgh

Na opeenvolgende generaties Vijgh komen we uit bij Klaas Vijgh, Graaf van Ubbergen en Heer van Sleenburg. Zijn dochter, Geertruid Vijgh, verkoopt de Sleenburg aan Jan van der Moelen (†1688). Het jaar van verkoop kennen we niet. Evenmin weten we hoe de gebouwen van de Sleenburg er toen uit zagen.

Zijn zerk met nummer 881 in de St. Stevenskerk van Nijmegen heeft als opschrift: "Den geboren Heer MOELEN zijn leven Heer tot Overasselt, Schoonenborg, Sleeberg en Druyten, gedeput. van Staten des Furstendoms Gelre"⁵.

In 1677 vervalt de havezate aan de Staten van Gelre die het vervolgens in leen teruggeeft.

In de leenaktenboeken van 1677⁶ staat de havesate Sleeburg als volgt beschreven:

** , gewesen scholtis tot Overasselt. Piecken Halle vrow, paelende oost ende west nefens de heer ende frow comparanten erven, waertussen maer een kleyn straetyen aen de oost sijde, noorden nefens de gemeine waterong, suyden nefens de Spellingse straet; Noch eenen camp genaemt de Piecken, vier mergens, daer en tegenover over de straet gelegen, paelende noorden aen gemelde Spellingse straet, oost ende suyden nefens het erf van de heer ende frow comparantens, west nefens het erf van de frow abdisin van Niewklooster[†]. Eenen camp genaemt de Roelenberge, gelegen noorden langs de gemeine waterong, oost Bloemers tot Grave, west de frow abdisinne van Niewklooster, suyden aen de gemeine Sleebergse straet. Eenen camp genaemt den Broeckacker, onder den Worsomsen polder gelegen, oostwärts noorden nefens het erf van de heer ende frow comparanten, suyden de frow van Niewklooster, westen die gemeine straet. Eenen camp genaemt Lowerenscamp onder den Heysepolder, paelende in het oosten aen de heerlijckheit Hoemen, noorden die gemeine straet, westen nefens de heer ende frow comparantens erf, suyden nefens het erf van die frow abdisinne van Niewklooster. Noch eenen camp broecklandt, paelende aen de westsijde nefens den Beersencamp, tuestendig de heer ende frow comparanten, noorden aen de gemeine leygraef in het gescheid van Overasselt enden Malden, suyden de gemeine hey, oosten de erven van Cornelis Lueben, of wie met recht daer langs mag geerft wesen.*

Bij de voornoemde goederen onder de voorgemelde havesaet Sleeberg gelegen worden noch bijgevoegt deze naervolgende parcelen. Eerstelick de Maerpass, groot vier mergen, onder den Worsomsen polder, paelende aen de suyde sijde aen den Hoegenweerd, de heere ende frow comparanten toestendig, alwaer den Bandijck doorgaet, oost nefens het erf van Bruyst Hermens, noorden aen de Fallyckstraet, west nefens het erf van Goedert van Bunnickhuysen. Noch eenen camp, in het noorden daertegenover gelegen onder den Worsomsen polder, genaemt den Vlonshoevell, palende aen de suyde sijde aen gemelde Hogestraet, west ende noorden de heer ende frow

* zaliger

† Zusterorde Cisterciënzers in Grafental, Asperden (bij Goch) met uitgebreide bezittingen in het Land van Maas en Waal, o.a. in Deest, Leeuwen, Puiflijk en Overasselt. Bij de Hervorming gingen de kloostergoederen naar de Staten van Gelre en uiteindelijk naar de jonkers.

Adelicke havesaet genaemt Sleeberg, gelijk deselve de heer ende frow comparante bij koop is aengekomen van de frow tot Ubburge ende haeren erven, waeronder gehoerig het recht van collacie van de vicarie van ons lief Fraw altaer tot Overasselt; daeraen gehoerig tien mergen weylant in vier campen verdeylt, om ende bij het huys gelegen, genaemt de Grooten ende Kleinen Sleebergscamp, den Errytcamp met het kampken in het noorden aen de Sleebergse straet gelegen, in het oosten aen de graften van gemelde havesaet, gelijk gemelden Erritkamp van gelijcken in het noorden; eenen camp genaemt den Buelenboss, groot vier mergen, gelegen aende oost, suyden, noordensijde nefens het erf van Goedert van Bunnickhuysens erven, west aen de gemeine straet ende erf van Geurt Seelen zal.

comparantens erf, oosten nefens het erf van Jan Cornelissen smidt, of wie met recht daer langs magh geerft wesen. Noch eenen bouhoff onder den Worsomsen polder, genaemt den Heegse hoff[‡], bestaende in bou-, wey-, broeck- ende heylanden ende holtgewas, soo als die bij frow Mechteld van Randewijck van haer heer vaeder zal. angeerft, mit name de heer Hans Willem van Randewijck, ende ten howelijck is aengebracht, met die daertoe gehorige tynsen, van alts genoemt den Meerwijcksen tyns. Ende eenen camp uiterweerd, genaemt den Klömper, onder Hoemen, met een stuck van de Stranck, groot omtrent drie mergens, paelende oostwärts nefens het erf van Jacob Lueben zal., suyden de Maes, west den Heegsen, noorden tussen het erf van gemelden Cloempert ende den Bandijck gelegen. Onder Overasselt de polders, aen den anderen gelegen, paelende den bovensten aen de heerlijckheit Hoemen in het oosten, den benedensten in het westen aen den Bandijck, met Randewickswaerd, paelende oost, noorden aen gemelde polders, suyden de reviere Maes, west aen den Kaelendijck, of wie met recht daer langs mag geerft wesen; sijn deze voornoemde weertlanden op het Overasselts groot omtrent negendenhalven mergen. Dient voor bericht dat den bovensten polder bij de heer ende frow comparanten is aengecogt van Jacob Lueben zal.

Noch eenen bouhoff genaemt den Puell, onder den Worsomsen polder, bestaende in huys, hoff, schuur ende sijn verder getimmer, met het daerbij gelegen weylant in twee mergens. De boulanden: eerstelijck den Eyckelencamp, de Hoevell, Sleeckercamp ende Sniedershofstadt. Weylanden: eenen kamp, groot omtrent vier mergen, paelende noorden aen den Errytcamp, oosten aen het Sleeberse straetyen ende de gemeine straet, suyden aen voorgemelden Sleenkamp. Noch eenen camp genaemt den Koeycamp, in het westen aen den voorgemelden kamp gelegen, paelende noordwärts ende oostwärts aen het erf van sr. Bloemers[§] tot Grave ende de goederen van Sleeberg, suyden langs den Hoevell. Noch het Peertscampken, met het oosten aen gemelden kamp gelegen, noorden de pastory, suyden ende westen de Nagelhorst. Den grooten Fallickcamp, met die vier mergens onder den Schoenbergscamp polder.

Bedraegen dese parcelen int geheel omtrent acht en twyntig mergens. Nimbt gemelden bouhoff in het suyden sijnen aenfanck aen de Fallickstraet, streckt sich uyt aen de oostsijde nefens de Garstkampse

‡ De Heegt

§ Hier wordt waarschijnlijk de Bloemershof bedoeld

straet, aen de westzijde langs de goederen van de Nagelhorst, noordtwaerts tot aen de goederen van Sleeberg, Bloemers ende de pastory.

Noch eenen bouhoff onder den Heysen polder, genaemt de Schuirgraeff, de Ganssekuyll, het Weteronghcampken, van Jacob Lueben zal. Angecoft; de negen mergen onder den Heysen polder genaemt de Scherpekamp, Boenekamp, de Langedrees met de Gooren; nimbt de Scherpekamp in het suyden sijnen aanfanck aen de Spellingse straet, streckt sich uyt over de wetering in het oosten nefens de erven van Derck Martini, sijnde goederen van de Nagelhorst tot aen den Gooren, vorders in het noorden bys aen het Myrlandt, de heere ende frow comparanten toestendig; die andere genoemde erven, daeraen en dicht bij gelegen, worden eenige alleen onderscheiden door een acker ofte aeckers tussen bijen gelegen, tuestendig aen de erven van Peter Cloosterman met den Rijskamp ende Schuirgrafsens kamp, in het oosten nefens het Worsomse broeck gelegen, in het noorden schiet aen de gemeine leygraeff in het gescheid van Malden ende Overasselt, in het suyden aen de gemeine hey, in het westen nefens het erf van de erfgenaemen van Antony Schimmelpenning zal., genaemt de Boxhuiten. Noch een hoffstadt in de heerlickheyt Hoemen gelegen, van alts genoemt van Wichens hofstadt, in het noorden, oosten ende suyden gelegen nefens het erf van den heer ter gemelder plaetse, in het westen nefens de gemeine hey, sijnde angecoft van die van Hulst; met noch eenen slechten weykamp, sijnde omtrent groot vier mergens, schietende oostwaerts ten deele aen de Rynckae van de Steenkampse waey ende erfenis van den heer ter gemelter plaets, suydtwaerts aen den Bandijck gaende nefens de Steenkamp, noortwaerts den gemenen weg, westwaerts die met recht daer langs geerft is. Noch twee kampkens in het Broeck gelegen genaemt de Schwaenekampkens.

Deze lange opsomming van hoven en percelen maakt duidelijk hoe groot de havesate Sleeburg was. Deze bestond uit de Sleeburg zelf, De Heegt, De Poel en De Schuurgraaf. Uit de beschrijving wordt niet duidelijk hoe het huis en de bijgebouwen er uit zagen. Er zullen boerderijgebouwen zijn geweest, maar stond er een kasteelachtig of prieelachtig gebouw op het eiland? Was het een soort buitenverblijf waar de voorname heren en dames soms enkele dagen verbleven? De aanwezigheid van een O.L. Vrouwe kapel wijst op vaste bewoning⁷.

17de eeuw – familie van der Moelen

Johan (Jan) van der Moelen (Molen of Meulen) (†1688) is een belangrijk man. Hij is gedeputeerde van het Kwartier van Nijmegen. Een groot deel van zijn bezittingen in Overasselt heeft hij te danken aan zijn vrouw Mechteld van Randwijck (1624-1701) die vele voormalige abdijgronden had geërfd van haar vader Hans Willem van Randwijck. Door hun Werkgroep Historie Worsum, Bulletin Nr. 7, april 2009

huwelijk komen de bezittingen van beide echtelieden bij elkaar. Het echtpaar bezit een groot deel van Overasselt.

Johan overlijdt in 1688. Zijn bezittingen worden in 1697 verdeeld over de twee dochters Jeannete Agnes en Sophia (zie Schulte, 1982⁸). De Sleeburg zit in de erfenis van Sophia. Zij was een jaar eerder, in 1696, getrouwd met Egbert Alexander Rengers.

Fig. 4: Zilver St. Antoniusgilde Overasselt
Wapen van Egbert Alexander de Rengers

18de eeuw – familie ten Hove en Munter

Het huwelijk van Sophia van der Moelen en Egbert Alexander Rengers bleef kinderloos. In een openbare verkoop in 1719 gaan hun goederen over naar David ten Hove (1724-1787). Daar was wel het een en ander aan vooraf gegaan. Met de Sleeburg als onderpand lenen Sophia en Johan in 1699 10.000 gulden van Susanna Cromhuisen⁹. Zij is de grootmoeder van David ten Hove. In 1705 komt daar nog eens 5.000 gulden bij voor een lening van David ten Hove. En opnieuw 19.000 gulden aan Susanna Cromhuisen.

In 1718 begint David ten Hove een proces tegen Egbert en Sophia wegens betalingsachterstand van de rente op de leningen. In 1719 is het zover. De familie ten Hove in de persoon van Melchior ten Hove, vader van David, is eigenaar geworden van de bezittingen van Sophia en Egbert in Overasselt en Heumen. In 1750 komt alles in handen van David ten Hove. Na zijn dood in 1787 erft zijn dochter Wendela uit zijn eerste van vier huwelijken.

David ten Hove is miljonair, woont in Amsterdam en is daar lid van de vroedschap. Hij mag zich heer van Sleeburg, den Bosch, den Breur en Nieuwwaal noemen.

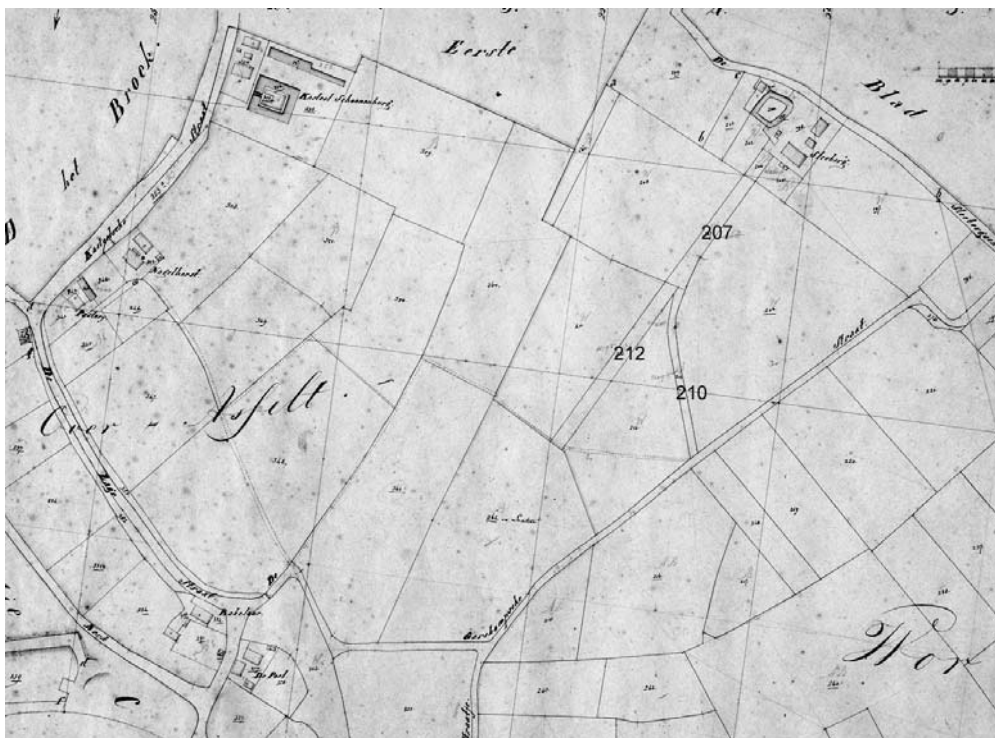

Fig. 5 Kadastrale kaart uit 1820

Rechtsboven: Sleebergse Straat met de Sleeberg. De Garstkampsche Straat met de nog bestaande haakse bochten. Linksonder: dorp met De Poel en Bakelaar. Links: De Lage Straat

Vanaf de Sleeberg loopt een smalle strook (perceel 207 en 212) met een aftakking (perceel 210, Opgaande Heesters en Elzenhout) naar de Garskampse Straat.

Fig. 6 Kadastrale kaart uit 1820

Onder: Sleebergsche Straat. Het huidige deel van de Sleenburgsestraat richting Hamelberg (linksboven) bestaat nog niet. De Hamelbergsche Straat loopt over het erf van de Munkhof naar de Eikelaarsche Straat. Rechtsonder: Worsumsche Straat met de Worschumse Hof en Hooge Hof. De dubbele stippellijn van de Sleebergsche Straat naar de Hamelbergsche Straat is de nog bestaande veldweg.

19de eeuw – Munter van Doorn

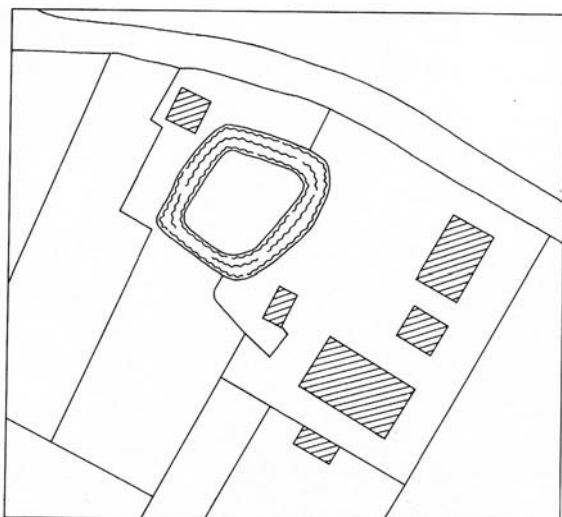

Fig. 7: Sleeburg volgens het minuutplan van 1820
Linksboven het "arbeidshuis" en het omgrachte perceel.
Rechts: huis en erf met 2 schuren, het huis en daarachter
het varkenshok. Links bij de gracht staat het bakhuis.
Volgens de veilingcatalogus van 1852 is het eiland begroeid
met fruitbomen (perceel nr. 200).

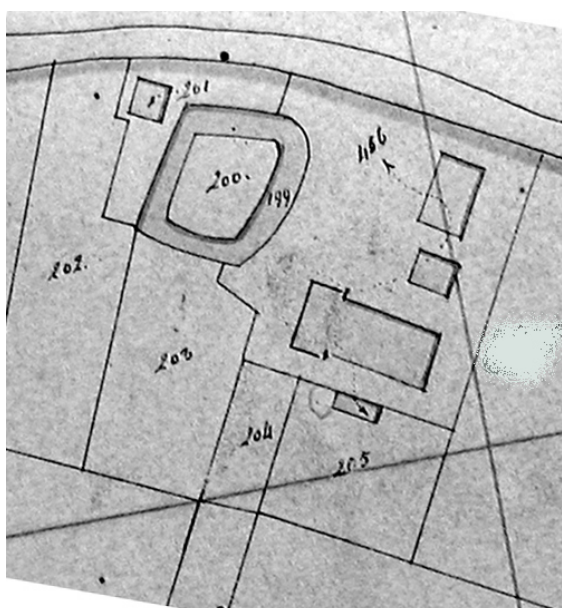

Fig. 8: Sleeburg volgens kadaster 1883. Perceel nr. 198 is
hernummerd tot nr. 456 in 1857. Huis is uitgebreid. Bakhuis
is verdwenen.

Wendela Eleonora ten Hove (1750-1814),
Vrouwe van Doorn, den Bosch en Sleeburg,
trouwt in 1769 met Willem Munter van Doorn
(1743-1776). Uit dit huwelijk wordt Mr.
Andries Cornelis Willem van Munter (1775-
1861) geboren. Zijn zoon ADM Munter verkoopt
in 1852 al zijn Overasseltse bezittingen.
Veilingkavel nr. 14 is de Sleeburg. Deze wordt
als volgt beschreven:

Een bouwhof, genaamd Sleeburg, bestaande in
Huis, Bakhuis, 2 Schuren en Varkenskot,
bekend bij het kadaster onder Sectie

Sectie	Perceel	Beschrijving	Grootte** B.R.E.
B	50	Elzenbosch	0,67.80
	93	Zand	0,66.40
	94	Akkermaals-bosch	2,92.80
	95	Bouwland, gedeeltelijk	2,98.20
	96	Elzenbosch	1,28.00
	97	Bouwland	3,83.80
	197	Weiland achter de Schuur	1,99.10
	198	Huis en Erf	0,59.70
	199	Water	0,06.40
	200 ^{††}	Boomgaard	0,05.10
	201	Huis en Erf	0,08.10
	202	Tuin	0,24.20
	203	Boomgaard	0,18.60
	204	Weiland	0,05.10
	205	Boomgaard	0,13.40
	206	Weiland	4,09.40
	207	Dito, weg	0,24.10
	208	Weiland	2,47.10
	209	Idem	1,34.70
	210	Opgaande Heesters en Elzenhout	0,28.60
	211	Weiland	2,09.50
	212	Idem	0,34.80
	213	Opgaande Heesters en Weg	0,17.00
	214	Weiland	1,90.50
	322	Bouwland	1,83.60

Onder NEËRASSET

A	6	Weiland	1,08.40
---	---	---------	---------

Te zamen groot 31,64.40

** B.R.E.: Bunder of hectare, Roede of are, Ellen

†† Perceel 200 is het eiland

De notariële akte bevat de volgende bepaling:
Zijnde deze bouwhof te zamen groot zes en dertig bunders, negen en zeventig roeden en vijftig ellen; bestaande uit gebouw, behorende tot gezegden bouwhof, in twee huizen en erven, bakhuis, twee schuren en een varkenskot.
De aanvaarding van voorschreven bouwhof, als zijnde (.....) nog voor den tijd van drie jaren verhuurd aan Hend van Dijk als mede de daarop staande arbeiderswoning sub Nummer 201 vermeld met een (.....) tuin en bouwland aan Peter Sanders zal zijn wat betreft de tuin en met drie akkers voorland op de Dwarsakkers en het weiland op Sint Peter, de huizen en verdere gebouwen op primo Mei, en het bouwland stoppelbloot met gemak van het halve gewas, alles in den jare achttienhonderd zes en vijftig, waar en tegen kooper zal genieten drie jaren huur, zelf in te vorderen, en wel van den pachter Hend van Dijk drie honderden twintig gulden, en van Peter Sanders dertig gulden per jaar, welke pachters jaarlijks verschijnen op Kerstmis.

De koopsom is 12.100 gulden. De koper in 1852 is Gerardus van der Heijden, notaris te Ravensteijn. Hij treedt op als tussenpersoon voor de Nederlands Hervormde dominee Evert Pijnappel van Voorthuysen. Deze is predikant van de NH gemeente in Nijmegen (Stevenskerk) van 1834 tot 1870. Misschien heeft de toenmalige NH dominee van Overasselt, W. K. J. van Doorne, predikant van 1852 tot 1868¹⁰, bemiddeld. Dominee Voorthuysen koopt de boerderij voor zijn zoon Willem die zich in 1856 op de Sleeburg vestigt. Volgens aantekeningen in het kadaster wordt de Grote Sleeburg in 1857 en de Kleine Sleeburg in 1858 herbouwd. Het lijkt er op dat Voorthuysen eigenaar blijft tot 1890. In dat jaar wordt Gideon Herbert Hülsteyn uit Neerbosch de nieuwe bezitter. Een jaar later verkoopt hij het al weer. Tijdens de 30-jarige periode van rond 1861 tot 1890 wordt de Grote en Kleine Sleeburg verhuurd. Een groot aantal bewoners komt en gaat in deze jaren.

Het bevolkingsregister van de voormalige gemeente Overasselt^{††} over de periode 1829-1930 laat zien welke families achtereenvolgens

op de Kleine en Grote Sleeburg hebben gewoond.

Kleine Sleeburg

Zoals eerder vermeld is dit het z.g. arbeidshuis van de Sleeburg. Dit werd oorspronkelijk waarschijnlijk door het gezin van de hoofdknecht bewoond.

1830-1839

In 1830 wonen er Jan Sanders (RK), dagloner, en zijn vrouw Theuntje Derks met hun vijf kinderen die dan tussen de 13 en 2 jaar oud zijn.

1840-1849

Vader Sanders overlijdt en moeder blijft achter met zoon Peter en de twee jongste kinderen. In 1849 vertrekt één van die kinderen (Martinus) naar Bergharen.

1850-1861^{§§}

De familie Sanders woont er nog steeds. Moeder Antonia Derks overlijdt 9 december 1855. Zoon Peter huwt in mei 1858^{***} Allegonda Peters. Inmiddels is er een nieuwe eigenaar en moet de familie Sanders vertrekken aan het eind van hun pachtcontract. De hele familie - bestaande uit het echtpaar met inmiddels twee kinderen en de inwonende broers en zussen - betreft een andere woning in Worsum.

Op 21 augustus 1856 komen J. van de Berg (NH) en zijn vrouw Anneke Verdorst er wonen vanuit Opheusden. Daar gaan ze op 29 augustus 1858 ook weer naar terug. Het lijkt er op dat ze hebben ingewoond bij de familie Sanders, maar misschien is het bevolkingsregister op dit punt niet helemaal betrouwbaar. De tijdelijke inwoning van deze NH huurders zal verband houden met het feit dat de eigenaar Voorthuysen NH was..

Na dit NH echtpaar volgt een reeks van RK pachters.

In mei 1860 vestigen zich Hendrikus Gerrits (RK) en zijn vrouw Elizabeth Zwartjes en kind op de Kleine Sleeburg. Ze vertrekken per 16 december 1865.

^{§§} Verkoop in 1852 door Munter van Doorn aan Evert Pijnappel Voorthuysen. Pachter Peter Sanders moet binnen 3 jaar vertrekken.

^{***} Jaar van afbraak en herbouw Kleine Sleeburg

^{††} Regionaal Archief Nijmegen

1861-1880

Op 22 september 1863 komen Antoon Rosmalen met vrouw en kinderen vanuit Heumen inwonen. (Het oudste kind draagt haar achternaam) Wanneer hij op 17 juni 1866 overlijdt, hertrouwt zijn weduwe Antje Peters in 1868 met ene Nicolaas Peters. Ze krijgen samen nog twee kinderen. Op 26 mei 1871 vertrekken ze naar Neerbosch.

Op 6 mei 1871 komt Arnoldus van der Zanden er wonen met zijn vrouw Hendrina Dirkz. Na precies 1 jaar keren ze terug naar de geboorteplaats van zijn vrouw (Beuningen).

Op 1 juni 1872 komt Peter van Thiel, arbeider, er vanuit Groesbeek wonen met zijn vrouw Francina. Ze krijgen tot 1880 5 kinderen waarvan er 1 overlijdt.

1881-1899

Peter van Thiel, zijn vrouw Francina en het tot 7 kinderen uitgebreide nageslacht vertrekken per 23 april 1884 naar Wijchen.

Op 30 april 1884 vestigen zich er Petrus Langenhuijzen en zijn vrouw Geertrui.

Per december 1889 wonen er Johanna Geertrui van Gulen, arbeidster en haar twee kinderen Katharina en Frans Keukens.

Per 1 juni 1892 woont Petrus Beens er met vrouw en kind en per 9 mei 1894 Cornelis Schel (arbeider) met zijn vrouw.

Het is niet bekend wie in deze periode eigenaar is van de Kleine Sleeburg. Vast staat dat de Grote Sleeburg in 1891 werd verkocht. Mogelijk is dit ook omstreeks dat jaar met de Kleine Sleeburg gebeurd.

1900-1910

Gerrit Peters (RK) arbeider, geb. 11 november 1842 te Wijchen en zijn vrouw Alberdina IJzerman wonen er samen met dochters Wilhelmina en Theodora.

1910-1923

Gerrit overlijdt op 7 juni 1911. Dochter Theodora huwt in 1912 Martinus Peters die er 9 november 1912 ook komt wonen.

1924-1931

Moeder IJzerman overlijdt op 30 mei 1924. Landbouwer Martinus en Theodora vertrekken 4 januari 1927 naar Ottersum.

De volgende bewoners/eigenaars zijn de klompenmaker Johannes Gerrits^{†††} van Ewijk en zijn vrouw Maria van Tiel met hun drie kinderen: Toon, Nel en Herman. Toon zet het boerenbedrijfje voort en begint ± 1961 ook nog een champignonkwekerij als aanvulling op het bescheiden inkomen uit de boerderij met enkele koeien, wat varkens en een paard.

Het boerderijtje de Kleine Sleeburg wordt langzaam maar zeker onbewoonbaar. Rond 1965 bouwen Toon Gerrits en zijn vrouw Mina Francissen (Balgoy) een nieuw huis met subsidie uit het Terlingenfonds. In Overasselt werd een 7-tal van dit herkenbare type TF woningen gebouwd. Met hun 3 kinderen, Jan, Gerard en Ria trekken ze in de nieuwe woning. Als Toon ernstig ziek wordt gaan Toon en Mina in 1979 naar het dorp en trekken in het huis van Wim Theunissen in de Wilhelminastraat. Er vindt een soort woningruil plaats. Wim verhuist naar de Kleine Sleeburg. Hij woont er tot vandaag met zijn vrouw Henny de Wildt.

Fig 9.: Kleine Sleeburg na verbouwing (foto 2008)

Grote Sleeburg

1830-1839

Maria Janssen (RK) woont er met haar 4 kinderen Tomas (1799), Hendrik (1801), Geertrui (1802) en Adriana (1816) van Dijk. Ze is dan weduwe van Jan van Dijk die 26 augustus 1815 overleden is.

Het is niet precies duidelijk, maar er woonden misschien al verschillende generaties van Dijk op Sleeburg. Dochter Geertrui trouwt met Johannes Rongen in 1835 en Adriana in 1841 met Arnoldus Rosmalen. Beide verlaten de ouderlijke woning.

^{†††} Eerstvolgende eigenaar na Willem van Voorthuijzen en Hülsteyn?

1840-1849

Maria Janssen overlijdt 8 januari 1840, 80 jaar oud. De 2 vrijgezelle zonen Tomas en Hendrik - die inmiddels 43 en 41 jaar oud zijn - blijven er wonen.

1850-1861^{††}

Tot in 1856 wonen Hendrikus en Tomas van Dijk (RK) en een wisselende reeks knechten en meiden er. Hend en Tomas vertrekken na afloop van hun pachtcontract naar de hei waar Tomas op 6 september 1856 overlijdt. We mogen aannemen dat in 1856, na het vertrek van de huurders, het toenmalige woonhuis wordt gesloopt en dat op de fundamenten van het oude huis het nieuwe herenhuis wordt gebouwd. Dat lijkt veel op de Hervormde Kosterij van 1857 aan de Kasteelsestraat nr. 8 (gevelsteen met jaartal 1857). Dit kan geen toeval zijn. Waarschijnlijk is voor beide panden gebruik gemaakt van hetzelfde bouwplan voor dominees huizen van de Maatschappij van Welstand. Voor dit vermoeden is geen bewijs gevonden in het betreffende archief in het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in Den Bosch

Fig. 10: Grote Sleeburg (familiealbum Ben en Mies van de Groes). Gevelsteen met jaartal 1855

Per 16 augustus 1856 vestigt zich op Sleeburg de pasgetrouwde Willem van Voorthuijzen NH (geboren te Leerdam), landbouwer, vanuit Nijmegen. Hij is de zoon van de Nijmeegse NH predikant Evert Pijnappel van Voorthuijzen. In 1857, 1858, 1860 en 1861 worden kinderen geboren. Opmerkelijk genoeg hebben ze katholieke dienstboden. Aan het eind van deze

^{††} Verkoop in 1852 door Munter van Doorn aan Evert Pijnappel Voorthuijzen. Hend en Thomas moeten binnen 3 jaar vertrekken.

periode verhuizen ze naar elders. Hun nieuwe woonplaats staat niet vermeld in het bevolkingsregister.

Fig. 11: Sleeburg van van Eldonk en van de Groes (ansichtkaart)

De redenen van hun vertrek zijn onbekend. Het lijkt er op dat Voorthuijzen tot 1891 eigenaar blijft van de Grote en Kleine Sleeburg. Een aanwijzing hiervoor is het aantal NH huurders. Het herenhuis wordt een soort doorgangshuis. Een groot aantal gezinnen zal er voor kortere of wat langere tijd als huurders wonen.

1861-1880

Bewoning door Hendrikus Gerrits en zijn vrouw Elisabeth Zwartjes (RK) en kinderen. Ze vertrekken 27 januari 1872 naar Heumen.

Op 7 juni 1871 vestigt zich Johannes Henricus van Hulsbergen (NH) met vrouw en 2 kinderen vanuit Nijmegen. Op 11 mei 1872 vertrekken ze naar Neerbosch.

Op 5 juni 1872 vestigen zich Heinrich Augustin en zijn vrouw Agnes (NH) vanuit Snittenbaum in Pruissen. 29 mei 1875 gaan ze weer terug naar Pruissen.

Op 7 augustus 1875 vestigt zich Willem Bouwmans (RK) met vrouw, 2 kinderen en een neef vanuit Weurt. Tot 1880 komen er nog 2 kinderen bij.

1881 - 1899

Willem Bouwmans en Maria Johanna van de Pol; 3 zoons, een dochter en een neef vertrekken 14 mei 1881 naar Bergharen.

Op 11 juni 1881 komen Pieter Casper van Heelsteijn (geb. Neerbosch 8 augustus 1848) en zijn vrouw Elisabeth. Ze vertrekken 23 mei 1885 naar Bommel.

Op 25 april 1885 vestigt zich Gijsbert Verrips met vrouw Willemina Jansen. Gijsbert overlijdt

15 februari 1890. In de loop van 1891 vertrekken de overige gezinsleden richting Nijmegen.

Op 12 mei 1891 komen Jan (Johannes) van Eldonk^{§§§} met Maria van Haren en kinderen vanuit Nederasselt er wonen. Hij heeft de boerderij gekocht. Johannes van Eldonk is landbouwer en is op 28 januari 1852 geboren in Balgoy. Ze hebben 5 dochters en 1 zoon, geboren tussen 1880 en 1891.

1900-1910

Op 7 december 1912 overlijdt zijn vrouw, Maria van Haaren (geboren 31 januari 1848).

1910-1923

Tussen 1912 en 1923 verhuist hij naar het dorp waar als zijn beroep wethouder vermeld staat en neemt zijn enige zoon Piet de boerderij over.

Fig. 12: Gezin van Piet van Eldonk
(familiealbum Ben en Mies van de Groes).

Piet van Eldonk trouwt in 1913 met Johanna Aloysia Vos uit Mook. Ze krijgen tot augustus 1923 9 kinderen. Het boerenleven is niet de roeping van Peter van Eldonk.

1924-1931

Na de dijkdoorbraak in december 1925 waarbij ook de Sleeburg in het water komt te staan besluit Piet om te stoppen. In 1926 en 1927 wordt de Sleeburg en de inboedel te koop gezet. Het gezin van Eldonk verhuist naar Handel (gemeente Gemert) om daar een horeca onderneming met winkel en bakkerij te beginnen.

Kapitale Hofstede Te Overasselt

Uit de hand te koop de zeer Gunstig gelegen Hofstede Huize "SLEEBURG" bestaande uit ruime flinke behuizing, Stallen, Koorn-, Varkens- en Karschuur, pl.m. 25 H.A. Bouw- en Weiland, met gr. Boomgaard, grootendeels weiland alles aaneengelegen, prima grond, en verkeerende in uitstekende staat.

Aanvaarding enz. nader overeen te komen. Te zien en te bevragen b. d. eigenaar en bewoner: P. J. VAN ELDONK.

Tevens inlichtingen te bekoomen b. d. Rentm. DE BRUIJN te Balgoy.

Fig. 13 De Gelderlander 6 juli 1926

Erfhuis-Overasselt

J.S. FESTEN, rentmeester te Overasselt, zal op donderdag 9 december, om 10 uur, ten verzoeken en ten huize van M. PETERS, te Overasselt op Sleeburg publiek op crediet

VERKOOPEN:

3 gevende en dragende Koeien, 2 hokkelingen (allen roodbont), 3 dragende Varkens, 8 Schottelinegn, 1 zware Trekhond (4 jaar), 80 c.M. hoog, met Kar., Tuig en Hok.

700 K.G. Haver, 3000 K.G. Uiterwaardsch en 1000 K.G. Binnenveldsch Hooi, 1500 K.G. Rogge- en 1000 K.G. Haverstroo, 20000 K.G. Voederbieten (Parres en Groenkraag), een Partij Industrie Pootaardappelen, een Partij mest en een Kelder Gier, .

Sorteerwanmolen (De Zwaluw), Bascule met Gewichten, Kruiwagen, Knolsnijder, Snijbak, Fornuispot, (150 Lt.), ijzeren Half mud, 3 Melkkannen van 50 en 20 Lt., Tonnen, Koebakken, Koebeugels, nieuwe Gierpomp, partij Zakken, Zeisen, Zichten, Schoppen, Rieken en verdere Landbouwgereedschappen. Voorts, INBOEDEL als: Kasten, Ledikant, Tafels, Stoelen, Kachels, Fornuis, Weegschalen, Klok, Spiegels, Schilderijen, Potten en Pannen, Glas en Aardewerk en hetgeen verder ter verkoop zal worden aangeboden.

Betaaltijd 1 april 1927

Borgstelling verplichtend.

Fig. 14 De Gelderlander 26 maart 1927
Let op: bij de inboedel hoort ook een trekhond!

§§§ Eerstvolgende eigenaar na Willem van Voorthuizen?

De koper is Thei van de Groes uit Haps. In het bevolkingsregister wordt hij per 17 november 1926 ingeschreven als wonende op Sleeburg. Hij trouwt op 26 oktober 1926 op de Sleeburg met Johanna Catharina Selten, ook uit Haps. Uit dit huwelijk worden 5 kinderen geboren.

Fig. 15 Huwelijksfoto Thei van de Groes en Johanna Catharina Selten, 1926. (uit album Marietje van de Groes en Antoon Duighuisen)

Periode na 1931

Na het overlijden van zijn eerste vrouw in 1938 volgt een tweede huwelijk met Mina Arts uit Overasselt met nog eens 8 kinderen.

Fig. 16 25-jarig huwelijksfeest in 1964 met Thei en Mina in het midden en de 13 kinderen van links naar rechts: Harry, Herman, Marie, Gerrit, Nico, Tonnje, Theo, Jo, Jan (priester), Ben, Tiny, Cor en Eduard. (familiealbum Ben en Mies van de Groes).

Het bedrijfsgebouw met potstallen wordt in 1927 afgebroken en vervangen door moderne stallen.

In 1967 neemt zoon Ben het bedrijf over. Hij trouwt in 1968 met Mies Kerstens uit Haps. Het prachtige herenhuis voldoet niet aan normale wooneisen. In de kelders staat het water, de muren zijn altijd vochtig, de kamers zijn niet te verwarmen. Na moeizame discussies met de gemeente en de Provincie wordt het in 1973 uiteindelijk gesloopt. Met het puin worden de 3 gewelfkelders en een deel van de gracht volgestort. Het geheel wordt afgedekt met een 30 cm dikke gewapende plaatfundering. Hierop wordt de nieuwe boerderij van het Oud Hollandse type gebouwd.

Dankwoord

*Mw. Eef van Hout (Nijmegen) voor haar
speurwerk naar de bewoning van de Sleeburg in
het bevolkingsregister.*

*Hr. Peter van Eldonk (Gemert) voor gegevens
over de bewoning door zijn overgrootvader Jan
en grootvader Piet.*

*Hr. Jan Gerrits (Grave) voor zijn
jeugtherinneringen op Klein Sleeburg.*

*Hr. Henk van der Haven (Midlum) voor zijn
bijdrage over de Keltische bewoning van
Worsum.*

Colofon:

Dit bulletin is een uitgave van de Werkgroep
Historie Worsum

<http://www.overasseltpromotions.nl>

<http://www.dorpsplatformoverasselt.nl>

Correspondentie:

Harrie Joosten

Worsumseweg 3

6611KT Overasselt

T 024-6221644

E harrie.f.p.joosten@freeler.nl

-
- ¹ Historie, Geografie en Genealogie van het Geslacht WOR” door H. van der Haven. Oudheidkundige Vereniging "Sliedrecht" werkgroep Genealogie, 1995. ISBN: 90-80285-1-8.
- ² Kroniek van Nederland. Agon Elsevier, ISBN 90-10-059324
- ³ Das Cistercienserinnen-Kloster Grafenthal oder Vallis comitis zu Asperden im Kreise Kleve. Pag. 235. Robert Scholten. Verlag des Historischen Vereins für Geldern und Umgegend, Geldern 1984. ISBN 3-921760-12-7. Pag. 235.
- ⁴ De Toponymie van de Drie Gelderse Plaatsen Driel, Gendt en Overasselt Doctoraal scriptie Nederlands door André van Zuijlen. (1963).
- ⁵ Grafzerken en grafmonumenten in de Groote- of St. Stevenskerk te Nijmegen, beschreven in het jaar 1931 door R.T. Muschart. Vereniging Gelre. Bijdragen en Mededeelingen. Deel XXXIX, 1936, pag. 307.
- ⁶ Register op de Leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en Graafschap Zutphen naar het oorspronkelijke handschrift. Uitgegeven door: Mr. J.J.S. Baron Sloet, Dr. J. van Veen en Jhr. Mr. A.H. Martens van Sevenhoven. Het Kwartier van Nijmegen. Bewerkt door Mr. J.J.S. Baron Sloet, en Jhr. Mr. A.H. Martens van Sevenhoven, pag. 54-57. Uitgegeven door de Vereniging Gelre. Arnhem, S. Gouda Quint. (1924)
- ⁷ Een onderzoek naar de lotgevallen van de vicariën in het Land van Maas en Waal en het Rijk van Nijmegen. Drs. H. ten Boom. Vereniging Gelre. Bijdragen en Mededeelingen. LXVIII, pag. 117-142 (1974-1975)
- ⁸ De Provincie Gelderland. Het Kwartier van Nijmegen. Onderdeel III: Het Rijk van Nijmegen, Westelijk Gedeelte. A.G. Schulte. Staatsuitgeverij, Den Haag 1982. Pag. 272.
- ⁹ Register op de Leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en Graafschap Zutphen naar het oorspronkelijke handschrift. Uitgegeven door: Mr. J.J.S. Baron Sloet, Dr. J. van Veen en Jhr. Mr. A.H. Martens van Sevenhoven. Het Kwartier van Nijmegen. Bewerkt door Mr. J.J.S. Baron Sloet, en Jhr. Mr. A.H. Martens van Sevenhoven, pag. 61-62. Uitgegeven door de Vereniging Gelre. Arnhem, S. Gouda Quint. (1924)
- ¹⁰ Inventaris van de archieven van de Nederlands Hervormde Gemeenten te Heumen en Malden 1748-1967 en te Over- en Nederasselt 1639-1967. M. M. M. de Mol en M. A. F. T. van Son. Gemeentearchief Nijmegen 1983.